

til originalen. Denne oversættelse betegner et andet yderpunkt i J.J.'s oversættergerning, han kunne godt oversætte tekstnært men han valgte det sjældent. "Herodias" rummer stor skønhed som gengives i J.J.'s mesterlige ord- og mundrette oversættelse der viser os at J.J. ikke kun evnede den frie gengivelse af andres vers.

Et andet af J.J.'s større oversættelsesarbejder er "**Pavl Fugl fra Firenze**" af Giovanni Pascoli. Johannes Jørgensen kalder selv arbejdet for en gendigtning og daterer digtet: Siena 1915. Svendborg 1924. Der er således ikke tale om et hastearbejde. J. J. er gået til arbejdet med stor ærbødighed. Pavl Fugl kaldes: "det første, største og skønneste" af Pascolis "Italienske Digte". Det er i den forbindelse

interessant at se J.J.'s afsluttende filologiske bemærkninger der afslutter gendigtningen. Alex Graf skriver om dette: "Man ser her, hvor omsorgsfuldt hvert ord er vendt og drejet, før det fik lov at funkle på papiret, og hvor samvittighedsfuldt J.J. har søgt at trænge ind i digterens tankegang og afluret ham de tekniske hemmeligheder med en kritikers og kunstl-skers smil".

.....*fortsættes med*

2. Johannes Jørgensens udvikling som oversætter og forfatter.

(Jeg vil i det følgende skelne mellem hvilke typer af værker J. J. har oversat og hvorledes udvælgelsen og oversættelsen af disse værker har præget J.J.'s egen digtning).

Johannes Jørgensen Selskabets bestyrelse:

Stig Holsting, Formand, Jagtvej 183 A, 2100 København Ø.

Tlf. 87580303

e-post stig.holsting@mobilixnet.dk

Jørgen Nybo Rasmussen, Næstformand, Svanevej 38, 4000 Roskilde.

Tlf. 46753660. e-post: dacia@e-box.dk

Susanna Figgé, Sekretær, Forchhammersvej 13, 4.tv.

1920 Frederiksberg C. Tlf. 32961083

Henning Fink-Jensen, Kasserer, Krogmosevej 28, 2880 Bagsværd .

Tlf. 44448703, e-post: mail@johannesjorgensenselskabet.dk

Ove Klausen, Ottosminde 2, 8900 Randers

Tlf. 86404032. e-post: oklausen@mail.dk

Nyhedsbrevets redaktør. Stig Holsting

NYHEDSBREV

Johannes Jørgensen Selskabet

September 2005

3. årg.

Nr. 3

GENERALFORSAMLING 2005

af
Stig Holsting

Med generalforsamlingen i Svendborg lørdag den 5. november går Johannes Jørgensen Selskabet ind i sit 4. år siden oprettelsen i 2002.

Aktivitetsniveauet har været højt, og umiddelbart kunne det måske opfattes som om bestyrelsen har være grebet af en manisk virkestrang. Imidlertid skal de mange initiativer ses i lyset af det næsten uopdyrkede land, som "fænomenet Johannes Jørgensen" har været i Danmark. Det er jo ingen hemmelighed, at siden digteren døde i 1956 har der været en dalende interesse for hans forfatterskab. Det har været, som om et glemslens slør har lagt sig over ham og hvor kun tågede forestillinger om hans betydning som dansk forfatter har svævet i vinden.

Altså har der for bestyrelsen

været nok at tage fat på, og selvom man stadig støder på den næsten traditionelle modvilje, er der absolut meget positive signaler på, at vinden er ved at vende. Der er altså ingen grund til, at vi fortaber os i mismod men i stedet glæde os over, at interessen for ham er stigende og at selskabet dog møder stor interesse og imødekommenthed mange steder. Det vil føre for vidt at fordybe sig i alle de henvendelse fra både hjemlige men også fra folk i udlandet, som har fundet selskabets hjemmeside. Det bekræfter, at Johannes Jørgensens navn står usvækket som international kendt forfatter.

Selskabets opgave er naturligvis først og fremmest at udbrede kendskabet til det store forfatterskab. Men det er meningsfyldt at nå dertil ad flere

veje, bl.a. også ved at udbrede kendskabet til hans person. Dette kan selvsagt gøres på mange måder bl.a. ved at skabe opmærksomhed omkring hans færden. Dette gør vi så også ved f.eks. at opsætte mindepladen for ham på tårnet på Frederiks-

berg. Ved generalforsamlingen vil formanden i sin beretning gøre rede for alle tiltag og aktiviteter, som i årets løb har fundet sted i Johannes Jørgensens navn.

Program og dagsorden findes indlagt i bladet.

JOHANNES JØRGENSEN PÅ GRØNLANDSK

Man hører ofte det udsagn, at Johannes Jørgensen er en af de mest oversatte danske forfattere på fremmedsprog og et blik i Carl Bergstrøm-Nielsens bibliografi i bogen DE LANGE VANDRINGER fra 1966 bekræfter i hvert fald, at de fleste af forfatterens bøger er oversat til flere sprog. Dette gælder naturligvis først og fremmest hovedværket om den hellige Frans af Assisi.

Siden Bergstrøm-Nielsens opgørelse foreligger der ingen officiel opgørelse over yderligere oversættelser. Det må derfor

betragtes som givet, at der i de forløbne næsten 40 år er kommet flere oversættelser og nye udgivelser på andre sprog.

Ukendt for de fleste må det derfor være, at netop Den hellige Frans af Assisi allerede i 1969 forelå i grønlandsk oversættelse ved Ole Brandt under titlen FRANS ILUARTOK' ASSISIMIO.

Ud over, at vi endnu engang får understreget Frans' verdensomspændende betydning, så fortæller denne oversættelse også, at Johannes Jørgensens værk vel er det mest udbredte om den umbriske helgen.

Historien bag denne udgivelse er spændende, men her skal det blot anføres, at det var den tidligere katolske præst i Nuuk, Finn Lyng, som tog initiativet og som ved en energisk indsats fik gennemført udgivelsen.

sh

GLYN JONES

I 1969 blev der på Twayne Publishers, Inc. New York udgivet en bog af W. Glyn Jones: "Johannes Jörgensen" om Johannes Jørgensens liv og samlede forfatterskab på 183 sider. Tankevækkende at den eneste bog der er udkommet om dette emne, er udkommet på engelsk.

Som allerede sideantallet antyder, kan der kun blive tale om en mundsmag, men en ypperlig sådan. Glyn Jones viser en dyb indsigt og kendskab til forfatterskabet og digterens liv. Jeg erindrer ikke, hvornår jeg sidst har læst en bog om et litterært forfatterskab, der i den grad er rensat for fyld og unødige gentagelser. Hver eneste sætning er relevant og fører dybere ind i forståelsen af forfatterens liv og værk, samtidig med at der lukkes nye døre op med nye fortolkningsmuligheder.

Alt dette er muligt, fordi Glyn Jones besidder en imponerende viden om Johannes Jørgensens liv, personerne omkring ham, samt hans samtid.

Vi har altså at gøre med en bog, der som den eneste giver et solidt overblik over hele forfatterskabet. Først behandles de små romaner, dernæst de tidlige hagiografier, rejsebøgerne, erindringerne, de sene hagiografier, og så digtene.

Meget af det skrevne kan man finde rundt omkring, bl.a. i "Johannes Jørgensens modne år" (1963) og fra en artikel om romanerne i "Scandinavian Studies" (1964), men i "Johannes Jörgensen" står det hele samlet, med vigtige tilføjelser og opstramninger.

Spørgsmålet rejser sig: Ville det ikke være en opgave for et engelskkyndigt medlem af selskabet (studerende eller pensionist) at pusle lidt med en oversættelse til dansk af dette grundlæggende værk om Johannes Jørgensen? Det ville være godt at få udgivet --- om end med 37 års forsinkelse!

Martin Bergsøe og Stig Holsting

Selskabets hjemmeside: www.johannesjorgensenselskabet.dk

SOMMERMØDET

I strålende sensommervej afholdt selskabet sit første "ordinære" sommermøde for en pænt fremmødt forsamling. Desværre havde Teddy Petersen fra Århus, som ville have fortalt om sit arbejde med at skrive en biografi over Johannes Jørgensen, måttet melde fra. Til gengæld kunne vi så glæde og over, at instruktøren Ebbe Kyrø var kommet for at vise sin film *BAG ALLE DE BLAA BJERGE* og kommentere den. Filmen har desværre ikke nydt fortjent opmærksomhed i medierne, men det skulle alligevel vise sig, at adskillige kendte den og selv var i besiddelse af den. Filmen giver en grundig og mangesidig indføring i digterens liv og digtning.

Sangeren Maria Kynne sang en række sange med tekster af Jo-

hannes Jørgensen til melodier af forskellige komponister. Maria Kynnes speciale ligger inden for jazz og spirituals, hvilket gjorde fortolkningen måske mere nærværende. Digtrens tekster viser sig at være tilgængelig for flere musikalske fortolkninger, hvilket jo ikke gør dem mindre interessante.

Det er hensigten af afholde sommermøde hvert år, men ikke nødvendigvis i København, selvom det stemningsfulde Møstings Hus er særdeles velegnet til formålet. Næste år bliver dog helt ekstraordinært, idet markeringen af 50 året for digterens død uvægerligt vil forlægge en del af selskabets arrangementer til fødebyen Svendborg.

sh

Civita d'Antino

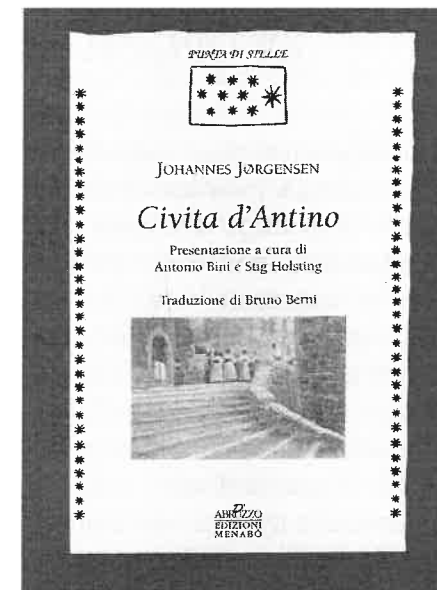
I juni udkom bogen *Civita d'Antino* i den bebudede nyoversættelse til italiensk ved Bruno Berni i Rom. Resultatet, som foreligger i et nært samarbejde mellem selskabets formand og dott. Antonio Bini i

Pascara i Italien, er blevet godt modtaget naturligvis især i Italien men har også været omtalt i danske aviser. Selskabet har af Kunstrådet For Litteratur modtaget 10.000 kr. bl.a. til støtte for promovning af bogen, der i

dette tilfælde vil sige, at formanden skal præsentere den dels ved et arrangement i et samarbejde med Det Italienske Kulturinstitut i København den 15. november og dels på Det Danske Kulturinstitut i Rom den 2. december, hvor man med stor interesse og gæstfrihed har åbnet dørene for os.

Ved begge arrangementer er alle naturligvis velkomne og i forbindelse med præsentationen i København, som vil blive afholdt på Det Italienske Kulturinstitut i København, vil danske kunstneres billeder blive draget ind i præsentationen.

Johannes Jørgensen skrev sin bog *Civita d'Antino* i 1915 umiddelbart efter et kort besøg i byen, der den 15. januar samme år var blevet ødelagt ved et kraftigt jordskælv. I Reggio Abruzzo vil bogen blive flittigt benyttet bl.a. i et forsøg på at skabe fornyet interesse for regi-

Den nye italienske udgave af Civita d'Antino

onens mange værdifulde landskabelige og kulturelle værdier i en tid, hvor affolkning truer med at udsuge de sidste rester af regional udvikling.

(Indbydelse indlagt i bladet.)

sh

REJSEN TIL ASSISI 2006

I sidste nummer af Nyhedsbrevet annoncerede vi rejsen til Assisi til september 2006, og selvom det måske kunne opfattes som vi havde været rigelig tidligt ude, så viser det sig dog, at det var i rette tid. Der har væ-

ret mange tilmeldinger, så der kun er ganske få pladser tilbage.

Den endelige dato er endnu ikke fastlagt men vil sandsynligvis blive offentliggjort i næste Nyhedsbrev.

ET OPGØR MELLEM SJÆLE.

af Stig Holsting

Kunsthistorien har adskillige eksempler på, hvordan almindelige venskabelige relationer kan få afgørende indflydelse på den enkelte kunstners virksomhed. Dette gælder kunsten i almindelighed og måske indenfor litteraturen i særdeleshed, fordi det skrevne ord stærkere end andre medier umiddelbart afslører kunstnerens dybeste intentioner. Musikken og malerkunsten udtrykker sig i højere grad ved metaforer og symbolsprog i farver og toner.

Venskabelige relationer er overhovedet noget af det mest positivt befordrende mellem menneskene, fordi det til forskel for forholdet mellem to elskende er langt mere stabile følelser, som optager sindene, selvom kærligheden mellem to elskende har givet verdenslitteraturen nogle af de mest sublim kunstværker.

Men det er en helt anden historie.

Vores hjemlige litterære verden har sjældent kendt et mere gribende eksempel på venskabsforholdets betydning for unge digteres fælles søgen end venskabet mellem Johannes

Jørgensen, Sophus Claussen og Viggo Stuckenberg (med Ingeborg som en nidkær vogterske på Parnassets sidelinje). Det er gået ind i litteraturhistorien nærmest som en parafrase af virkelighedens verden, hvor eros og flygtige sværmerier blot var surrogater for digternes selvforståelse. Da de tre unge digtere måtte gøre et nødvendigt oprør mod en forstenet livsforståelse i forsøget på at finde deres åndelige jeg, brød ulykkeligt løs over deres hoveder, og da endelig den ene af dem, Johannes Jørgensen, af sin søgende samvittighed måtte erkende, at han kun i kristendommen så den virkelighed, som kun sjælen kan erkende, så brød også venskabsbåndene til de andre.

Det er om dette opgør forfatteren Gunnar Martin Nielsen har skrevet en indsigtfuld og veldisponeret bog, *VENSKAB OG OPGØR*, som på fortræffelig måde trænger ind i dette vor litteraturhistories måske mest kendte venskabsbrud.

Gunnar Martin Nielsens bog bringer vel ikke noget nyt for

den, som i forvejen er fortrolig med især Johannes Jørgensens liv og forfatterskab, men dens værdi ligger væsentligt i, at forfatteren forsøger et bud på de sjælelige divergenser, som førte til bruddet mellem digtervernerne. Stoffet er således ikke nyt, men for første gang analyseres begivenhederne med en fokusering på de menneskelige snarere end på de litterære brudlinjer, og således behandlet med en større sympati for den unge Johannes' sjælskampe, end vi er vant til på vore kanter. Overfladisk set skyldtes det jo blot, at hvor Johannes fandt mening i religionen – altså uden for sit eget ego – fandt de andre, og især ægteparret Stuckenberg kun mening i troen på egen formåenhet. Men dybest set kan mennesker med forskellig livsanskuelse vel nok alligevel være venner. Årsagen til det dybe brud var altså dels de andres opfattelse af Johannes' svigten som også et svigt af venskabet, men også Johannes' kompromisløshed i reaktionen overfor de andres manglende forståelse af hans valg.

Her når Gunnar Martin Nielsen dybt ned i forsøget på at færdiggøre det, som for Johannes måtte være valget mellem "Gud

og Satan", et valg, som man kun gør, når man erkender sjælens afhængighed af samvittighedens Gud. Dette valg kan jo være så skæbnesvangert, at det kan koste livet i yderste konsekvens – så derfor også venskab – "For Venner maa du miste"! I denne analyse afslører forfatteren ikke kun sit menneskelige og kunstneriske udsyn men også sin teologiske indsigt.

Til belysningen af især Claussens og Jørgensens betragtninger over Stuckenberg holdning kunne jeg måske savne, at forfatteren havde benyttet Sophus Claussens digre brevveksling som ligger udgivet i et tobindsværk ved Frans Lasson. Her er vennernes indbyrdes brevveksling samlet til et hele. Endelig vil enhver indsigt i og behandling af Johannes Jørgensens lange omflakkende liv lide af alvorlige mangler, indtil hans arkiver bliver åbnet for offentligheden. Emil Frederiksen, som var den eneste med uhindret adgang til de båndlagte arkiver, gav i snævre kredse udtryk for betænkeligheden i "Jørgensen-studier i utide". Han vidste, at når forskningen fik mulighed for at dykke ned i førstehåndsarkiverne, ville meget blive anderledes opfattet. Andre

anmeldere har uvenligt fremhævet, at Jørgensen i denne bog er blevet udråbt som helten og de andre skurkene. Det er efter min opfattelse forkert. Johannes Jørgensen er blot den af de tre venner, som har lagt sine kort mest udleverende frem og kommer derved også nemt til at fremstå som den mest ærlige – retfærdigt eller ej. Og så var han jo også alt andet ufortalt den, der levede længst.

KONCERT

Det ligger allerede nu fast, at den påtænkte koncertforeførelse af SØVNEN – et værk for blandet kor og orkester af Carl Nielsen og Johannes Jørgensen - vil blive fremført den 19. oktober 2006 af Odense Symfoniorkester ved et arrangement i samarbejde med Johannes Jørgensen Selskabet.

Det betyder naturligvis ikke, at forskningen ikke er i sin gode ret til at vurdere de implicerede ud fra de foreliggende kilder, men man skal blot gøre sig klart, at der er tale om "Dichtung und Wahrheit" – ufuldstændig vurdering. Men litteraturforskningen kan naturligvis til enhver tid behandle stoffet som – litteratur. Gunnar Martin Nielsens lille indsigtsfulde bog er et sådant nødvendigt "forstudie" til en vigtig periode i dansk litteratur og i dansk personalhistorie. For der er i høj grad også tale om et psykologisk aktstykke.

Gunnar Martin Nielsen

Venskab og opgør

Illust. med fotos m.v.

127 sider. Kr. 188

Forlaget Hovedland

Foreløbig er det altså kun tid og dato der ligger fast, idet det færdsige program endnu ikke ligger færdigt, ligesom det heller ikke er afklaret endnu, om opførelsen bliver i Odense eller Svendborg.

Denne koncert bliver dermed et led i markeringen af 50 året for digterens død.

JOHANNES JØRGENSEN SOM OVERSÆTTER.

*af
Susanna Figgé*

Indledning

Kun de færreste ved at Johannes Jørgensen har været en Danmarks store oversætter der i 1949 - sammen med Johannes V. Jensen - fik tildelt "Dansk oversætterforbunds ærespris". I det følgende belyses træk af J.J.'s oversættelseskunst ud fra en artikel i bogen "To store oversættere" udgivet i anledning af prisuddelingen i 1949. Der er en indre sammenhæng mellem J.J.'s oversættelser og hans egne værker både i poesi og prosa idet J.J.'s oversættelser i sig selv udgør en væsentlig del af hans poetiske produktion. Samtidig belyser J.J.'s oversættelser hans egen åndelige og kunstneriske udvikling. De digte han har oversat har præget og inspireret hans digtning og de udvalgte værker viser os hans åndelige udvikling via århundredes europæisk litteratur: tysk romantik, fransk symbolisme, engelsk og italiensk klassisk og moderne poesi.

I. Johannes Jørgensens stil som oversætter.

Som udgangspunkt stilles der store og nærmest rigoristiske krav til den troværdige (lyriske) oversættelse, hvis mål og moral først og fremmest er at holde sig til kilden og til dennes ånd og stil. Både det tekstlige og det tekniske skal være i orden og afvigelser i ordforråd, billedbrug og versemål betragtes som mistænkeligt.

Som oversætter har Johannes Jørgensen imidlertid frigjort sig rent filologisk fra disse principper og vendt sig fra den slavebundne tilknytning til teksten og kun i meget få tilfælde holdt sig tæt til originalen. Johannes Jørgensens styrke som oversætter ligger nemlig i hans indlevelse i værkerne henimod meddigerisk gengivelse. Et eksempel er Verlaines: "Il pleure dans mon cœur", da denne Verlaine version illustrerer grundidéen J. J.'s oversættelseskunst.

Først svenske Karl Asplunds oversættelse dernæst i Johannes Jørgensens.

VERLAINE:

*Il pleure dans mon caeur
Comme il pleut sur la ville;
Quelle est cette langueur
Qui pénètre mon caeur?*

*O doux bruit de la pluie,
Par terre et sur les toits!
Pour un caeur qui s'ennuie,
Oh! le chant de la pluie!*

*Il pleure sans raison
Dans son caeur qui s'ëcaeur!
Quoi! nulle trahison?
Ce deuil est sans raison.*

*C'est bien la pire peine
De ne savoir pourquoi,
Sans amour et sans haine,
Mon caeur a tant de peine.*

ASPLUNDS OVERSÆTTELSE:

Det gråter i mitt bröst.
Det regnar över staden
Vems är den sorgsna röst,
som klagar i mitt bröst?

Hur vänligt regnet låter
kring gator och kring tak!
För hjärtat, när det gråter,
hur regnets visa låter!

Det gråter utan skäl
i hjärtat, när det vämjes.
Alt är ju gott och väl?
Jeg gråter utan skäl.

Men bittrast är min plåga
att inte veta vad,
ej hat, ej kärlek ... Fråga
mitt hjärta om dess plåga.

JOHANNES JØRGENSENS OVERSÆTTELSE:

Det regner i alle Gader
og i mit Hjærte med;
jeg drog saa langt af Lande
og fandt dog ingen Fred.

O Lyd af Regn, som falder
i alle Gader smaa,
der regner i mit Hjærte,
min Himmel er saa graa.

Det regner i mit Hjærte,
jeg ved ej selv, hvorfor,
O taabelige Hjærte,
hvi er din Sorg saa stor?

Det er den største Kvide,
mit Hjærte endnu saae,
at Regnen falder vide,
og Himlen er saa graa.

Asplunds oversættelse er en formsikker akademisk oversættelse som nøje følger de sproglige regler i samklang med originalen. Johannes Jørgensens oversættelse virker løsere både i rim og rytme men han har levet sig ind i digtet, i stemningen, han genkender det der var hans egen skæbne. Det var i virkeligheden det digt han selv ville have skrevet: "*jeg drog saa langt af Lande og fandt dog ingen Fred*". Det er en del af hans livs legende. I kraft af denne indlevelse er digtet blevet stærkere i stemningen og i ånden henimod

en meddigterisk gengivelse modsat den korrekte og ordrette men mere åndløse oversættelse. J.J.'s oversættelser omfatter også større og mindre prosastykker herunder bl.a. af Goethes "*Die Leiden des jungen Werther*" i Goethebogen fra 1913. Her har oversættelsen gjort sig fri af den ordrette gengivelse men hvad den har tabt i nøjagtighed har den vundet i naturlighed.

Men J.J. har også oversat Malarmés "*Herodias*", hvor oversættelsen holder sig ganske nøje